

Ajankohtaiset

Nuoret folkloristit ensimmäistä kertaa Suomessa

International Conference of Young Folklorists. *The Stuff of Tradition: Materiality and Media in Folklore Studies*, 26.–28.10.2022, Helsinki.

Ida Rätty ja Hanna-Kaisa Lassila

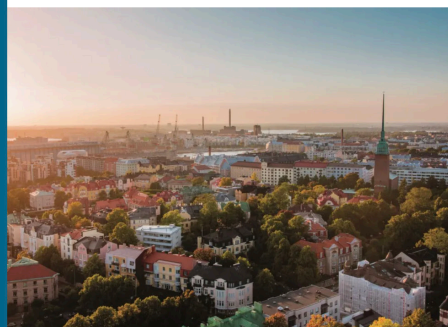
Järjestyksessään yhdestoista kansainvälinen nuorten folkloristien konferenssi (*International Conference of Young Folklorists*, tuttavallisemmin YoFo) järjestettiin lokakuussa 2022 Helsingissä. Vuodesta 2010 lähtien konferenssi on pidetty vuorotellen Virossa, Latviassa ja Liettuassa, mutta nyt organisointivuorossa oli ensimmäistä kertaa Suomi. Tapahtuman teemaksi oli nostettu materiaalisuuteen, aineellisuuteen, mediaan ja uudelleenvälittämiseen liittyvät kysymykset.

Useiden Zoomissa vietettyjen seminaarien, konferenssien ja palavereiden jälkeen tämänkertainen YoFo järjestettiin täysin ilman etäyhteyksiä, mikä nykypäivänä tuntuu olevan jo poikkeus tässä uudessa normaalissa. Vaikka hybridikonferenssit kiistatta ovat nykypäivää ja mahdollistavat osallistujille matalakustanteisen osallistumisen, niistä jää uupumaan tietty läsnäolon ja välittömyyden kerros. Niin sanottu täysi "live-konferenssi" tarjosi kauan odotettua läheisyyttä ja vilpittömyyttä, jotka otimme ilolla vastaan. Koettiinpa Helsingissä myös ennalta suunnittelematon historiallinen hetki kolmen Nefan (NEFA-Helsinki ry:n, Tartu Nefa Rühmin ja jo lakkautettu NEFA-Turku ry:n) kohdatessa.

Oikeastaan vasta paikan päällä tuli huomanneeksi, kuinka merkityksellistä oli tietokoneen edessä nuokkumisen sijaan saada kuunnella, keskustella ja vaihtaa ajatuksia niin

INTERNATIONAL CONFERENCE OF YOUNG FOLKLORISTS

The Stuff of Tradition: Materiality and Media in Folklore Studies, 26–28 October 2022, Helsinki, Finland

tutkimuksesta tai tutkijuudesta kuin niiden ulkopuoleltakin. Oli ilahduttavaa olla läsnä Helsingin yliopiston vanhoissa, kauniissa rakennuksissa yhdessä muiden kanssa. Paikalla monet nimet, joihin olimme törmänneet aiemmin vain Zoomin ruudulla, materialisoituivat ja ruumiillistuivat konferenssin teemaa noudatellen.

Monenlaisia medioita ja välittymistä

Konferenssin teemoiksi valikoituneet materiaalisuus ja media näyttäytyivät esiteltävissä papereissa keskenään todella erilaisina aiheina: paikkoina, esineinä, ihmisen ”jatkeina”. Moderni teknologia ja digitaalisuus olivat esillä monessa paperissa. Aiheita tarkasteltiin muun muassa digitaalisuuden ja perinteen – ajoittain jännitteisenkin – suhteen ja rajanvedon kautta.

Perinteen siirtyminen digitaaliseen ympäristöön nostaa esiin autenttisuuteen ja identiteettiin kytkeytyviä teemoja ja kysymyksiä. Mikaela Krantz (University of Tartu) käsitteli aihetta paperissaan ”Reconstructing Heathenry in Cyberspace”, jossa Krantz tarkasteli pakanallisen uskon harjoittamista muun muassa sosiaalisen median Discord-alustalla. Ilya Sulzhytski (University of Greifswald) puolestaan tutki paperissaan ”Holocaust Vocabularies: Semantic Similarity Methods in Analyzing Holocaust Tourists’ Experience” turistien tuottamia merkityksiä holokaustin muistopaikoista Tripadvisor-alustalla luonnollista kieltä tulkitsevan Word2Vec-algoritmin avulla. Paperi tarjosi kiinnostavia avauksia ja ennen kaikkea kysymyksiä suurten data-aineistojen käsittelystä. Monessa muussakin paperissa nostettiin esille sosiaalisen median ja teknologiavälitteisen viestinnän osallisuutta folkloren kentässä – ja toisin päin, folkloren ilmenemistä ja sijoittumista sosiaalisissa medioissa ja teknologian mahdollistamissa viestimiskanavissa. Tutkijan näkökulmasta tällaiset aineistot muodostavat ajoittain haasteellisia, mutta silti kiintoisia tutkimuseettisiä kysymyksiä aineistojen keruu- ja käyttötapojen osalta. Konferenssipapereiden mitä mielikuvituksellisimmat aineistot osoittivat niin sanotun digi- tai somefolkloren merkittävyyden ja yhdenvertaisen aseman klassisten perinneaineistojen rinnalla nykyisen tutkijasukupolven tutkimuksissa. Aineistoissa liikuttiin aina kirjallisista suullisiin aineistoihin, kuvista meemeihin ja menneestä nykyhetkeen.

Konferenssipapereissa käsiteltiin myös folkloren siirtymiä alustoilta toisille. Sosiaalisen median alustalla Redditissä käytäviä neulontakeskusteluja tutkiva Anna Reepschlager (Memorial University, Newfoundland) kertoi esityksessään ”The Sweater Curse: Exploring Knitting Superstition on Reddit” neulontakeskusteluissa toistettavasta villapaitakirouksesta ja neulojen tulkinnoista siitä, millaisin keinoin kirous voidaan kiertää. Vastaavaa käsitystä kirouksesta on toistettu kautta vuosikymmenten neulontalehtien ja suullisen tiedon varassa, mutta sosiaalinen media on tarjonnut sille omanlaisensa yhteisöllisyyteen ja yhteiseen tekemiseen pohjaavan välityskanavan. Kirouksen mukaan työlään neulontatyön, kuten villapaidan, lahjoittaminen mielitietylle liian aikaisessa vaiheessa suhdetta – käytännössä ennen avioliiton solmimista – saattaa karkottaa tämän kokonaan.

Reepschlagerin esitys oli oiva esimerkki siitä, kuinka konferenssin monimuotoinen teema mahdollisti viime vuosien pandemian, Ukrainan sodan ja muiden rankkojen aiheiden keskellä myös niin sanotusti leppoisampien aiheiden käsittelyn. Oli virkistävää huolestua välillä jostain vähemmän yöuniin vaikuttavasta aiheesta, kuten kirotuista villapaidoista. Iloa kuuli-joille toi myös Asta Sutinen (Helsingin yliopisto) esityksellään ”Romantic hopes and revealed

grudges – amusement mail as an intimate letter and social act in the early 20th century Finland”, jossa hän valotti huvipostiperinnettä suomalaisessa iltamakulttuurissa. Sutinen esitteli huvipostin käytäntöjä, joka lempeistä tarkoituspäristään huolimatta oli osallistujien toiminnan myötä muovautunut anonyymeistä rakkauskirjeistä tai ihailun osoituksista suoranaisiksi vihapostiksi ja herjauksen kanavaksi. Aggressiivisista sisällöistään huolimatta huvipostiperinteen viestit tuntuivat nykypäivän somekirjoitteluun verrattuna lähinnä ivaillevalta mustamaalaukselta – toki väheksymättä lainkaan kirjeiden saajilleen aiheuttamaa mielipahaa ja haittoja.

Materiaalisuudesta folkloressa, ja toisin päin

Materiaalisuus näyttäytyi esiteltävissä papereissa monenlaisten aineistojen rinnalla esineisiin ja paikkoihin, menneisyyksiin ja muistoihin kiinnittyvinä teemoina. Papereissa näitä merkityksellistettiin osana ihmisen historiaa, minuutta ja identiteetin muodostamista. Materiaalinen todellisuus näyttäytyi sekä perinteen välittämisen kanavana että kiinnepisteenä.

Tenno Teidearun (University of Tartu/Estonian National Museum) esityksessä ”Materials and Decay: Esoteric Meaning of Material Properties and Processes in the Case of Crystals in New Spirituality” keskityttiin kristallien ja kivien käyttöön uushenkisyydestä ammentavissa yhteyksissä. Teidearun haastattelemat henkilöt toivat esille suhdettaan kiviin materiaalisena henkisyyden välineenä. Kiinnostavaa oli, kuinka henkilöiden suhtautuminen kiviin tai kristalleihin muodostui ajoin henkilökohtaiseksi, vuorovaikutteiseksi kumppanuudeksi, johon kuului myös luonnollisena jatkumona fyysisen materiaalin rappeutuminen tai rikkoutuminen. Kivet ja kristallit edustivat henkilöille samanaikaisesti uskon ja henkisyyden materiaalista representaatiota mutta myös luonnollista ainesta, johon omia käsityksiä projisoidaan.

Toisenlaista näkökulmaa materiaalisuuden ja perinteen kysymyksiin tarjosivat Iida Kalakoski (Tampereen yliopisto) ja Riina Sirén (Tampereen yliopisto), jotka pohtivat esityksessään ”Triumphing vernacular: The paradox of unveiled timbers” autenttisuuden, estetiikan ja käytännöllisyyden kysymyksiä suomalaisen hirsirakentamisen ja nykyisten remontointitrendien kautta. Nykypäivänä trendikästä hirsirakenteiden ”paljastamista” perustellaan Kalakosken ja Sirénin mukaan kuvitteellisella autenttisuudella, jossa ”alkuperäisyys” rinnastetaan puupinnan näkymiseen. Kalakosken ja Sirénin mukaan tämä autenttisuuden tavoittelu on nimenomaan kuvitteellista siinä mielessä, ettei hirsiseinien ole ollut tarkoitus alun perin olla näkyvillä. Tämänhetkessä narratiivissa puurakenteet kuitenkin edustavat kuvitelmaa alkuperäisyydestä, puhtaasta sisäilmasta, luonnollisuudesta ja monesta muusta positiivisävyteisestä määreestä.

Toisen konferenssipäivän keynote-luennossa materiaalista ja myyttistä maailmaa yhdistäviin kysymyksiin tartuttiin folkloristiikan dosentti ja tutkija Karina Lukinin (Helsingin yliopisto) esityksessä ”Domesticated mammoths. Material aspects of Nenets shamanism”. Lukin käsiteli luennossaan Nenetsien suhdetta mammutteihin samanaikaisesti myyttisenä ja fyysisesti havaittavissa olevana. Myyttisten mammuttien läsnäolo ja paljastuminen sulavan ja liikkuvan maamassan alta luo kiinnostavan paradoksin jostain, joka on samanaikaisesti mennyttä, mutta silti läsnä ja tavoitettavissa. Paradoksaalisuuteen ja monimerkityksellisyyteen tukeutui myös Rebecca Irvinin (University of Manchester) taiteellinen esitys ”Horns”, jossa kietoutuivat yhteen vuohitilallisen perheen elämä 2000-luvun suu- ja sorkkatauti-epidemian alla, epäonnisten tapahtumien painolasti ja luonnollisuuden rajoja venyttävä ihmisen ja eläimen

kaltainen, traumaattisesta tapauksesta syntynyt taruolento. Vavahduttavaa, laulua ja kerrontaa yhdistävää esitystä on haasteellista pukea sanoiksi. Kenties merkityksellisempää yleisön kannalta olikin voimallinen läsnäolon tunne, joka esityksen kokijalle jäi.

Läsnäoloa ja vertaisuutta

Vaikka konferenssien anti keskittyikin ymmärrettävästi esitettäviin papereihin, tuntui pandemia-ajan hellittäminen heijastuvan edelleen verkostoitumisen, kokoontumisen ja ylipäätään toisten nuorten tutkijoiden tapaamisen tarpeena. Konferenssi tarjosi tähän hyvät puitteet matalan kynnyksen oheistoiminnalla. Aikataulullisten haasteiden vuoksi allekirjoittaneet eivät kuitenkaan onnistuneet osallistumaan näihin. Jotain jääköön siis seuraavaan tapaamiseen!

YoFo on yli kymmenvuotisen taipaleensa aikana osoittautunut kiistatta tarpeelliseksi matalan kynnyksen konferenssiksi, jossa ensi kertaa paperiaan esittelevänkään ei tarvitse jännittää murskaavaa vastaanottoa tai murehtia siitä, onko paperi viimeistä pilkkua myöten hiottu. Tänä päivänä, jolloin valtaosa alan konferensseista on kustannuksiltaan suhteellisen korkeita, on tärkeää, että YoFon kaltaisia osallistumismaksuttomia väyliä omien papereiden kansainväliseen esittelyyn tarjotaan. Konferenssin järjestäjät olivat Helsingissä luoneet loistavat puitteet tapahtumalle ja oli ilo päästä osallistumaan – osalle jopa ensimmäistä kertaa – varsinaiseen live-konferenssiin. Seuraavaa tapaamista ei onneksi tarvitse odottaa pitkään, sillä seuraava nuorten folkloristien konferenssi järjestetään Riiassa Latviassa syyskuussa 2023.

Filosofian maisteri Iida Rätty toimii folkloristiikan väitöskirjatutkijana Turun yliopistossa

Filosofian maisteri Hanna-Kaisa Lassila toimii folkloristiikan väitöskirjatutkijana Turun yliopistossa